

Oslo domkirke, 08.06.2025

Preken, 1. pinsedag, Apg2,1-11

1.pinsedag kalles kirkens fødselsdag. Derfor inviterer også flere kirker i bispedømmet vårt til kirkebursdagsfest rundt pinse – med boller, ballonger, sang og oppdagelsesferd.

Teksten fra apostelgjerningene forteller at den første pinsedagen var disiplene samlet innendørs. Det var nå noen uker siden påskedag og de første møtene med Den Oppstandne, og noen dager siden Jesu himmelfart. Jeg antar de var redde, men de hadde fått et hårete oppdrag: Å gå ut og dele sin tro med andre, døpe og lære. Jeg innbiller meg at de skalv litt i kjortlene, der de satt. Men der og da fikk de Helligånden over seg, synlig og hørbart, i form av stormlyd og ildtunger. Da ble frykten og mismotet borte, ser det ut til: Fulle av frimodighet sprang de ut og forkynte. Med andre ord: Ånden skapte frimodighet og handlekraft.

Da disiplene, "drevet av ånden", snakket til menneskemengden, hørte alle dem fortelle på sitt eget språk. Det høres nokså utrolig ut, tatt i betraktning alle de nasjonaliteter som var samlet der, og det faktum at apostlene stort sett var fiskere og håndverkere. Poenget er ikke her hvilke språk det var, men at Ånden skapte forståelse mellom folk. Oppsummert at Ånden skapte frimodighet, handlekraft og fellesskap. Kanskje er det derfor at vi i vårt dagligspråk kan snakke om at "det var en god ånd» et sted (=god stemning; vi følte oss trygge og velkomne) eller at "jeg fikk ånden over meg" (og tok den telefonen som har vært en dårlig samvittighet så lenge).

For etter den første pinsedagen har Helligånden vært på ferde overalt. Den dagen var begynnelsen på det Joel, en av de små profeter, skrev om for lenge siden: "En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd over alle mennesker. Deres sønner og døtre skal tale profetord; de gamle blant dere skal ha drømmer, og de unge skal se syner...". Før, i gamle dager, før denne første pinsedagen, var det bare VIP'ene som fikk Den hellige ånd når de skulle gjøre viktige oppdrag for Gud: Moses, Gideon, David, profetene. Men etter pinsedagen er Den hellige ånd tilgjengelig for oss alle. Det handler ikke om vi har henda i været eller foldet i fanget når vi ber; om vi taler i tunger eller er stille. Det handler om vi slipper Ånden til og lar den prege våre fellesskap.

Pinsedag er Den hellige ånd en slags hovedperson. Det skjer ikke så ofte i Den norske kirke. I den trosbekjennelsen vi bruker mest – Apostolicum – omtales Ånden bare sånn: «jeg tror på Den hellige ånd», og i dagens prekentekst nevnes Ånden bare en gang. I trosbekjennelsen vi bruker mest i år, Nicenum, som feirer 1700 år i år, og som vi tar etter prekenen, er omtalen av Den hellige ånd utvidet til følgende: «Vi tror på Den hellige ånd, som er Herre og gjør levende, som utgår fra Faderen og Sønnen, tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen, og som har talt gjennom profetene.» Er Herre, gjør

levende, har talt gjennom profetene. Fortsatt er det ganske mye kortere enn det som sies om Jesus.

"Holy Ghost" heter Helligånden på engelsk, og jeg ser for meg en liten spøkelseskladden som suser rundt mellom oss mennesker. Jeg har alltid hatt litt vanskelig for å få tak på Helligånden, den forblir bokstavelig talt litt svevende. Men Ånden er viktig, fordi Jesus sendte oss mennesker Ånden i sitt sted da han ble tatt opp til himmelen. Jesus bruker vinden som bilde på Ånden; at vi ikke ser den, ikke vet helt hvor den kommer fra og hvor den skal, men vi kjenner dens sus og merker virkningene av den. Bibelen sier at Helligånden ble sendt oss for å veilede, trøste og minne de troende på det vi har lært. Helligånden vil hele det som er gått i stykker og ødelagt. Den vil gi oss frimodighet og trøst. Den "går i forbønn for oss hos Gud", sier Bibelen - et bedende pust når vi selv ikke orker å be. Egentlig er Ånden med helt fra begynnelsen; på Bibelens første side står det at "Guds ånd svevet over vannene". Ånden er Guds nærvær hos oss og i oss, og Ånden nærer tro, frimodighet, handlekraft og fellesskap.

Pinsedag kalles altså blant annet kirkens bursdag. Det står om den første pinsedagen at "de som tok imot hans (=apostelen Peters) budskap, ble døpt, og den dagen ble tre tusen lagt til menigheten." Og litt lenger uti Bibelen kan vi lese mer om denne første menigheten: «Trofast holdt de seg til apostlenes lære og samfunnet, til brødsbrytelsen og bønnene. Det kom frykt over hver og en, og mange under og tegn ble gjort av apostlene. Alle som var blitt troende, holdt sammen, og hadde alt felles. De solgte sine eiendommer og annet gods og delte ut til alle, etter som enhver trengte det. De holdt sammen, og hver dag samlet de seg trofast på tempelplassen; i hjemmene brøt de brødet, og de spiste sammen med oppriktig og inderlig glede. De lovet Gud, og alle satte pris på dem.»

Dette var nok ikke hele sannheten om de første kristne menighetene. Paulus sine brev forteller realistisk om både krangel, konflikter og feil kurs blant de første kristne. Men idealet for kirken står der: Et menneskelig fellesskap rundt Den oppstandne Jesus Kristus, med gode veiledere, felles nattverdfeiring og bønn. Et fellesskap hvor den enkelte både får gi og ta imot av materielle goder, etter evne og behov. Et fellesskap som preges av oppriktighet, glede og tid sammen.

I dagens tekst fra Det gamle testamentet hører vi egentlig om det motsatte av det som skjedde pinsedag; om oppløsningen av et felles språk, og et fellesskap som ble ødelagt. Folket som bodde i den fruktbare, brede dalen i Sinear-landet synes å ha rommet ambisiøse gründere og innovatører med nye ideer. De fant på et prosjekt som skulle samle dem og gjøre dem berømte; bygge en by med et tårn som skulle nå helt opp til himmelen. I fortellingen leser vi at Gud skjønte Sinear-folkets planer, og sørget for å stoppe byggingen av byen og tårnet i Babel gjennom å forvirre språket deres og spre dem. Det minner meg om avgrensningen av menneskets udødelighet som Gud gjorde

da Adam og Eva hadde spist av treet som ga kunnskap om godt og ondt; der Gud driver dem ut av Edens hage. Utdrivelsen fra Eden og forvirringen i Babel skyldtes kan hende at Gud søkte å begrense menneskets muligheter til å forfølge sin ødeleggende grådighet og til å ville leke Gud i tilværelsen?

Det kan vi ikke vite. Men slik jeg forstår Bibelen og teologien er Guds prosjekt ikke å begrense og kontrollere mennesket fordi Gud føler seg truet. Da ville jo også Gud vært en svært liten Gud. Nei, Gud ville frelse sin elskede verden, og Guds prosjekt er kampen mot det onde i oss og i verden; kampen mot alt som truer liv og menneskeverd, fred og rettferdighet.

I dagens pretekst hørte vi Jesus preppe sine nærmeste disipler, ledergruppa si, på det som snart skal skje når han må forlate dem. Han advarer, oppmuntrer, trøster, og lover dem fred: "Min fred gir jeg dere. Ikke den fred som verden gir. La ikke hjertet bli grepet av angst og motløshet." Det minner om det han gjør på kvelden påskedag, der Den oppstandne går gjennom stengte dører inn til helt sikkert fryktsomme, sørgende og forvirrete disipler og hilser dem med sin fred. Og så ånder han på dem og sier: "Ta imot Den hellige ånd." Fred og Ånd.

Vi lever i urolige tider. På en måte har nok verden og menneskene alltid vært sånn, og noen av oss har alltid kjent på uroen og frykten, mens andre av oss kjenner mer på det enn før; kjenner på at verden er overveldende. Jesus lover en annerledes fred enn den verden ellers tilbyr. Ikke en fred som betinger at vi er mektige og rike nok til å beskytte oss selv. Ikke en fred som forutsetter at vi lukker øynene for det som er vondt og vanskelig. Ikke en fred som handler om at alt er på stell; at alt er bra. For alt blir ikke bra i denne verden. Jesu fred handler om at vi alltid er elsket og tilgitt; at vi alltid er kalt til å elske vår neste som oss selv; at døden aldri har det siste ordet. Og at Guds kjærlighet gjennom Den hellige ånd er virksom over alt i verden, hele tiden.

Også i dag tegnes du med det hellige korsets tegn. Korset og Ånden minner på tre sider ved Jesu fred: En korsfestet Gud – vi er aldri alene, selv på de mørkeste steder. En korsfestet Gud – vi må aldri slutte å bry oss om verdens korsfestede. Et tomt kors – minner om kraften i forsoningen og oppstandelsen, og kjærligheten som er sterkere enn døden. Gud, fyll oss med din Ånd!

Biskop Sunniva